

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 614.83:[316.62+356.35]

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.2.14>

Л. В. Богданов

аспірант кафедри публічного
управління та землеустрою
Класичного приватного університету
<https://orcid.org/0009-0009-2887-9321>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТЬ «КУЛЬТУРА» ТА «БЕЗПЕКА» В ПРОЦЕСІ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Формування ноксологічного (безпекового) мислення людини є стратегічним завданням системи освіти в контексті формування її відповідальності за безпеку і життєздатність соціальної спільноти. Культура безпеки як соціальне явище представлена в ідеології, релігії, науці (містить знання про безпеку людини і суспільства), мистецтві, міфології, спорті. У той же час, в особистісному її втіленні і безпека життєдіяльності, як характеристика людини з її діяльністю, не є одним і тим же. Безпечна життєдіяльність – це життєдіяльність за законами безпеки (профілактика, мінімізація, подолання, усунення наслідків шкідливих і небезпечних факторів). А культура безпеки особистості включає ще низку додаткових компонентів – це і мотивація, і досвід самовдосконалення готовності до безпечної життєдіяльності.

В Україні концепція культури безпеки почала систематично впроваджуватися на вітчизняних атомних електростанціях, підприємствах повітряного транспорту і підтримуватися іншими галузями промисловості, проте питанню культури безпеки приділялася недостатня увага в області її широкого культивування, освіти і освіти.

Місцеві державні адміністрації у співпраці з органами місцевого самоврядування, центральними виконавчими органами, державними установами та Національним бюро з розмінування в рамках своїх повноважень юридично зобов'язуються інформувати жителів про можливу загрозу, що виходить від вибухових речовин, і про заходи, які необхідно вжити для запобігання небезпеки для життя і здоров'я.

Оператори протимінної діяльності, які ведуть діяльність у цій галузі з відповідними учасниками протимінних робіт, можуть здійснювати таку діяльність у галузі розмінування у співпраці з Національною протимінною компанією. Зокрема, впровадження тренінгів по боротьбі з ризиками, пов'язаними з вибуховими речовинами, впровадження інформації (пропаганди), не пов'язаної з вибуховими речовинами – використання вибухових речовин. Тобто мова може йти про прийняття концептуальних законодавчих актів, а нюанси їх введення можуть бути пов'язані з численними заходами щодо регулювання формування певних сфер, зокрема культури безпеки гірничих робіт.

Ключові слова: культура; безпека; культура безпеки; протимінна безпека; протимінна діяльність; культура безпеки протимінної діяльності.

Постановка проблеми. Поняття «культура безпеки» вперше з'явилося в процесі аналізу причин і наслідків Чорнобильської аварії, проведеного Міжнародним агентством з атомної

енергії (МАГАТЕ). Було визнано, що однією з причин трагедії була відсутність культури безпеки. Перша Міжнародна консультативна група з ядерної безпеки при Генеральному дирек-

торі МАГАТЕ з характеристик культури безпеки і ряду характеристик діяльності організації і дій окремих осіб заявила, що було запропоновано визначення концепції, яка встановлює, що питання безпеки атомних електростанцій мають першорядне значення відповідно до їх важливості.

В Україні концепція культури безпеки починає систематично впроваджуватися на вітчизняних АЕС [4, с. 42-53], підтримується підприємствами повітряного транспорту та іншими галузями промисловості, але його широкому поширенню перешкоджають наступні причини [10]:

1. Неформалізована загальна державна політика щодо розробки та реалізації стратегій щодо впровадження культури безпеки, що охоплює всі сфери людської діяльності;

2. Відсутність координаційно-методичних центрів ультраправих підрозділів, що сприяють впровадженню організаційного підходу до поліпшення ситуації формування культури безпеки;

3. У сфері виховання, освіти і освіти питанню культури безпеки приділяється недостатньо уваги.

Формування ноксологічного (безпечного) мислення людини є стратегічним завданням системи освіти в контексті формування відповідальності за безпеку і життєздатність соціальних спільнот.

Таким чином, безпека людини – це основний склад сталого людського розвитку, який використовується світовим співтовариством в якості основного важеля людського розвитку планетарних суспільств, не випадково розробниками концепції науково-освітнього напрямку «Безпека життя і діяльності людини». Вчені проаналізували процес трансформації адміністративної системи розвинених країн світу і прийшов до наступного висновку, що безпека власного існування, стабільність життєзабезпечення, страхування від нещасних випадків і т.д. становить основний зміст сучасної системи управління [2].

Аналіз останніх наукових досліджень та праць. Проблема в цій статті носять міждисциплінарний характер і зачіпають різні галузі наукової та практичної діяльності: управління, цивільний захист, управління освітою, безпеку життєдіяльності. В процесі дослідження нами були розглянуті наукові роботи В. В. Березуцького, Н. Л. Березуцької, В. В. Бегуна, Т. В. Іванової, Н. В. Кулалаєвої, О. Мойсеєнка, Л. В. Романа, Г. Ситника та інших.

Мета статті. Аналіз нормативного забезпечення формування культури безпеки проти-мінної та організації просвітницької діяльності з цього питання, а також виявлення прогалин для підготовки подальших рекомендацій щодо державного регулювання цього питання.

Виклад основного матеріалу. Взагалі, поняття «культура» використовується в різних аспектах – це культура рослин, виробництва, археологічна культура і т.д. Що стосується культури суспільства, то під нею зазвичай розуміють сукупність людських досягнень в духовній сфері. У гуманітарних дослідженнях термін «культура» найчастіше відображає чітко визначене в часі і просторі суспільство, яке явно відрізняється за етнічним складом, рівнем технологічного розвитку, своєрідністю економічного і соціального життя.

У суспільстві культурні норми є обов'язковими і вказують на міру необхідності поведінки людини, які діють як очікування щодо майбутньої поведінки, контролює поведінку, яка відхиляється від норми.

Визначення «безпека» багатогранне. Воно обумовлено різними факторами: об'єктивними і суб'єктивними, соціально-психологічними і культурними, політичними і законодавчими, природними і технічними, макро – і мікроекономічними.

Слід зазначити, що рівень безпеки життя і діяльності людини визначається декількома зовнішніми і внутрішніми умовами, в тому числі визначальними:

1. Соціальні умови життя людини, ступінь його безпеки в охороні здоров'я, культурі, захисту дитинства, старості, інвалідності і т. д.;

2. Екологічні умови, що визначають рівень захищеності людини від впливу шкідливих факторів навколишнього середовища на здоров'я і перспективу подальшого життя;

3. Правові умови, що визначають рівень захищеності прав, свобод і обов'язків людини державою;

4. Матеріально-економічні умови, що визначають ступінь захищеності людини від бідності, задоволення звичайних потреб, таких як їжа, одяг, житло і т. д.;

5. Освітні та культурні умови, що надають можливість здобувати знання і навички для професійної діяльності та особистої самореалізації.

Культура безпеки як соціальний феномен представлена ідеологією, релігією, нау-

кою (включаючи знання про безпеку людини і суспільства), мистецтвом, міфологією і спортом. У той же час, в своєму особистісному втіленні безпеку життя – це не те ж саме, що характеристика людини з його діяльністю. Безпечний спосіб життя-це життя за законами безпеки (запобігання, мінімізація, подолання, ліквідація наслідків впливу шкідливих і небезпечних факторів). А культура особистої безпеки включає в себе кілька додаткових елементів – це і мотивація, і досвід самовдосконалення при підготовці до безпечного життя.

Поряд з потребою людини в їжі, одязі, житло і спілкуванні, безпека є однією з найважливіших потреб. Це означає, що саме це поняття як категорія виникло разом з потребою в безпеці і, отже, з появою людини [5]. Як складне соціально-політичне явище, багатогранна життєдіяльність, культурні особливості, накопичений історичний досвід і, в кінцевому рахунку, переваги кожної людини і громадянина, соціальних груп, суспільств, націй, земних цивілізацій [3].

У тлумачному словнику поняття «безпека» трактується як стан, при якому немає небезпеки або ніщо не загрожує кому – небудь або чого-небудь [9]. Тобто не існує факторів або умов, які можуть становити загрозу існуванню – окремих людей, сімей, соціальних груп, суспільств. Система цінностей є визначальним фактором, що визначає сутнісний зміст поняття «безпека» і, відповідно, цілі, засоби і методи управління [9]. У цьому випадку визначається безпека і проводиться суб'єктивна оцінка характеру і ступеня потенційної або реальної загрози цінностям, які сповідує суспільство в конкретний історичний момент розвитку.

Так, український вчений Г. Ситник справедливо зазначає, що це не важливо, але безпека є відмінною рисою і необхідною передумовою для життєдіяльності, прогресивного розвитку і життєдіяльності охоронних об'єктів. Таким чином, була створена система, в якій національна безпека і, перш за все, підсистема управління цією підсистемою знаходять істотне відображення в сукупності національних цінностей і національних інтересів [12, с. 350-357].

Забезпечення безпеки має стати головним пріоритетом і внутрішньою потребою кожної людини протягом усього його життя, потребою кожної сім'ї, кожного трудового колективу, суспільства в цілому, держави і цивілізації в цілому. Тому необхідно прагнути до прийняття дітьми, батьками і вчителями цих норм, які зна-

ходять відображення у відповідних особистих установках і цінностях в повсякденному житті.

Усвідомлення поточного стану безпеки кожної людини підводить суспільство до актуальності масштабного завдання з корекції існуючого ставлення до питань безпеки шляхом формування нової масової культури – культури безпеки, коли всі українці усвідомлено обирають певну позицію, набувають необхідних знань і навичок у сфері безпеки, і в той же час держава створює сприятливі умови для організму і підтримки здоров'я і працездатності. Таким чином, слід зазначити, що писані норми і правила – це ще не культура безпеки, а лише зовнішня ознака цивілізованості, тоді як культура – це рівень самосвідомості кожного співвітчизника і суспільства в цілому.

Зміст культури особистої безпеки включає в себе пріоритетні напрямки базової культури даної людини: ідеологічну, моральну, психологічну та інші види культури. Розвиток такої культури на індивідуальному рівні передбачає формування ідеалів і цінностей в області безпеки життєдіяльності, їх мотивацію, вроджений розвиток і формування набутих якостей особистості.

Сьогодні культура безпеки-це природна реакція, набуте відображення цивілізованої людини на можливість прояву загрози небезпеки. Це правильна реакція, і вона стала повсякденною звичкою і нормою, не замислюючись кожен раз про те, що він повинен робити, оскільки культурна і цивілізована людина звикла до того, що його вітають при зустрічі зі знайомою людиною. І якщо існує культура безпеки, то саме завдяки цій звичці людина ніколи легко і невимушено не порушить правила безпеки для себе.

Основою формування культури безпеки є виховання і просвіта нового типу, які спрямовані на взаємодію людини з навколишнім середовищем, формування у нього нового світогляду, аналіз і оцінку існуючих небезпек і прогнозування безпосередніх і віддалених наслідків їх реалізації.

Зрозуміло, що метою формування культури безпеки початкового рівня є індивід як об'єкт більш високого рівня – трудовий колектив, підприємство і навіть вище суспільство і держава.

Таким чином, елементами, що формують культуру безпеки на цих рівнях, є: світогляд, норми поведінки і особистісні риси, здібності, цінності, готовність до безпеки (вміння, знання, досвід роботи), мотивація, прагнення, творчий

досвід, самоконтроль, корпоративні цінності, обізнаність персоналу про питання безпеки, професійна етика і мораль, нормативно-правове регулювання і питання безпеки, громадська підготовка з адміністративних питань, традицій і цінностей безпеки життєдіяльності.

Для всіх видів діяльності та окремих осіб культура безпеки на всіх рівнях ієрархії формує важливе положення всередині компанії, усуває самозаспокоєність, сприяє прагненню до досконалості, надійності та збереження майна [8, с. 17-31].

На думку дослідників [6; 14, с. 108-110] У сучасному суспільстві культуру безпеки слід розглядати як норму поведінки, природну реакцію, набуте роздум цивілізованої людини про можливість прояву загрози небезпеки, правильну реакцію, що стала повсякденними звичками і нормами. Точно так же, як ввічлива людина звик до того, що його вітають при зустрічі зі знайомими, не замислюючись кожен раз про те, які міркування при цьому слід приймати. Наявність такої реальної культури безпеки є показником якості соціокультурного простору, дозрівання і розвитку останніх тенденцій і перспектив.

Феномен безпеки людини, як збалансоване взаємодія між людиною і його оточенням, носить незамінний характер, а тому ґрунтується на аналізі істотних ознак безпеки всіх сфер суспільного та особистого життя: універсальності, взаємозалежності компонентів, керованості розвитком подій і проблемного характеру. природа людського життя [2]. В рамках нашого дослідження ми підкреслюємо, що головне – це контроль за розвитком подій. Саме створення системи раннього виявлення небезпеки, створення умов для підготовки населення до вжиття заходів щодо мінімізації її впливу є основною функцією адміністрації.

Для більшості людей почуття небезпеки жодним чином не пов'язане зі страхом глобальних катаклізмів або міжнародних конфліктів. На її думку, головною проблемою, пов'язаною з почуттям власної безпеки, є захист житла, робочого місця, здоров'я, навколишнього середовища і т. д. Проблеми надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру і навіть соціального і військового характеру залишаються неусвідомленими [1].

Одне з часткових рішень проблеми організації виховання населення в культурі безпечної поведінки в екстремальних ситуаціях на теоретико-методологічному рівні. Одним із способів

вирішення цієї науково-методичної задачі організації освіти в галузі безпеки життєдіяльності є розроблена В. Ф. Гречаніновим концепція освіти в галузі безпеки життєдіяльності.

У свою чергу, Кодекс цивільного захисту України передбачає захист громадян шляхом запобігання подібних ситуацій і ліквідації їх наслідків, а також надання допомоги постраждалим у мирний час і в особливі періоди [13]. Стаття 41 Кодексу цивільного захисту України регулює питання формування культури безпеки життєдіяльності населення, а також виховання школярів, курсантів і дошкільнят. Культура безпеки життєдіяльності населення – це сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і кодексів поведінки, спрямованих на підтримку самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки.

Поширення культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді забезпечує формування, гарантує становлення та захист громадян спільно з центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику в галузі освіти і науки; участь команд-переможців у міжнародних заходах з цих питань.

Культура безпеки життєдіяльності населення повинна являти собою сукупність цінностей, стандартів, моральних норм і кодексів поведінки, спрямованих на підтримку самодисципліни як способу підвищення рівня безпеки.

Носієм культури безпеки є творча особистість, розумова діяльність якої втілюється в цінностях, нормах, знаннях, поведінці, установках по відношенню до оточуючих і навколишнього середовища. Це відбивається у використанні прийомів, методик і технологій побутового та професійного поведінки, які мінімізують певні ризики і загрози. Безпека людини – це цілісний фізичний, соціальний і психічний стан, що визначається внутрішніми (генетичне, фізичне і психічне здоров'я) і зовнішніми (природне, техногенне, штучне, соціальне середовище) факторами.

Кодекс цивільного захисту України говорить, що цивільний захист забезпечується шляхом запобігання подібних ситуацій і ліквідації їх наслідків, а також надання допомоги постраждалим у мирний час і особливі періоди [5]. Стаття 41 Кодексу цивільного захисту України регулює питання формування культури безпеки життєдіяльності населення, а також виховання школярів, курсантів і дошкільнят.

Відповідно до вимог ДСТУ 5058: 2008 «Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях»

ях» [3] прописано, що залежно від участі населення у виконанні завдань цивільного захисту населення для навчання діям у надзвичайних ситуаціях воно має бути розділене на групи:

Група А-особи керівного складу цивільного захисту та інші керівники і фахівці, на яких поширюється дія законодавства України в галузі цивільного захисту;

Група Б-працівники підприємств, установ та організацій;

Група В-учні, курсанти та вихованки дошкільних навчальних закладів;

Група Г-люди, які не зайняті у сфері виробництва та обслуговування.

Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» [9] звзначає механізми організації державної освіти в надзвичайних ситуаціях, їх структуру, види і форми.

Таким чином, існують деякі відмінності в розподілі категорій державної освіти в надзвичайних ситуаціях у вищезазначених нормативних правових актах. Іншими словами, у нормативно-правових актах, виданих після набрання чинності Законом України «Про цивільний захист», йдеться про діяльність пов'язану з організацією та здійсненням заходів з питань цивільного захисту. Це означає, що дана категорія має безпосереднє відношення до організації та здійснення заходів з питань цивільного захисту, включаючи участь у навчанні ще три категорії населення діям у надзвичайних ситуаціях.

Якщо ми говоримо про культуру безпеки в надзвичайних ситуаціях, то слід зазначити, що це комплексна система знань, яка захищає життя і діяльність окремих людей, суспільство та умови проживання від небезпечних факторів надзвичайних ситуацій, незалежно від їх характеру.

Особливість феномена «культура безпеки» полягає в тому, що, перш за все, це не тільки складова загальнолюдської культури, а й складова будь-якої спеціалізованої культури, і не слід забувати про існування аксіом про потенційні небезпеки будь-якої діяльності, навіть ті, які на перший погляд здаються абсолютно безпечними. Таким чином, заняття між людьми, які безпосередньо не пов'язані з причиною такої небезпеки, як технічні засоби, обумовлені соціальним забезпеченням. По-друге, культура безпеки виступає також як самостійна освіта, як особливий вид професійної культури представників професій, пов'язаних з ризиками для жит-

тя при виконанні професійних функцій (рятувальники, пожежники, військові і т.д.).

Необхідність спеціального цілеспрямованого формування культури безпеки пов'язана з активним розвитком і впровадженням нових технологій, збільшенням антропогенного навантаження на навколишнє середовище і людину, появою і поширенням нових видів небезпек (екологічних, інформаційних, релігійних, громадських, військових та ін.) [11, с. 238-241].

Завдання формування культури безпеки рекомендується вирішувати в 2-х напрямках:

- В повсякденній ситуації життя і діяльності людей, тобто на робочому місці і вдома (на вулиці, в побуті, в зоні відпочинку і т.д.), в цій ситуації, в залежності від ситуації життя і діяльності людини, персони);

- У надзвичайних ситуаціях, що характеризуються раптовими і масовими змінами обстановки.

На сьогоднішній день в результаті проблеми небезпеки видобутку корисних копалин критично зростає загроза життю громадян і здійснення економічної діяльності на території держави. У зв'язку зі збройним нападом Російської Федерації на Україну значна частина території Донецької та Луганської областей в зоні проведення антитерористичної операції виявилася зараженою значною кількістю вибухових речовин. В результаті в східній частині України значно почастишали випадки поранення і загибелі як цивільних осіб, так і військовослужбовців української армії та інших військових організацій.

Згідно з оцінками Управління ООН з координації гуманітарних питань, опублікованими в 2015-2022 роках, тільки вздовж кордону зони проведення антитерористичної операції (далі – АТО) «заражена» мінами територія становить близько 500 км².

Досі в зоні АТО проводився несистематичний огляд територій, забруднених наземними мінно-вибуховими пристроями, в основному вздовж кордону, з окремими об'єктами для забезпечення життєдіяльності населення.

Заходи з гуманітарного розмінування необхідні для того, щоб територія знову стала безпечною для життя і ведення промислової і сільськогосподарської діяльності. Цей процес має наступні концепції:

1. Повне дослідження території та об'єктів інфраструктури на предмет наявності наземних мін і боєприпасів. Складання карти небезпечних зон.

2. Інформувати місцевих жителів про небезпечні зони та навчати правилам мінної безпеки.

3. Розмінування та знешкодження вибухових речовин.

4. Пропаганда заборони на використання протипіхотних наземних мін.

5. Підтримка постраждалих від мін, їх фізична та соціальна реабілітація.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про боротьбу з наземними мінами», прийнятого Верховною Радою, основними складовими боротьби з наземними мінами в Україні є: надання інформації про заходи по боротьбі з наземними мінами, а також інформування громадськості про небезпеку наземних мін і незастосування вибухових речовин. Навчання боротьбі з ризиками, пов'язаними з вибуховими речовинами. Утилізація надлишкових боєприпасів, боєприпасів, непридатних для подальшого використання та зберігання, та боєприпасів, знищених відповідно до міжнародних зобов'язань. Надання допомоги постраждалим та здійснення їх реабілітації. Інформаційно-просвітницька робота з незастосування протипіхотних мін.

Стаття 22 Закону говорить, що місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування у співпраці з центральними органами виконавчої влади, державними установами та Національним бюро з розмінування в межах своїх повноважень інформують жителів про можливу загрозу з боку вибухових речовин і заходи, які необхідно вжити, щоб уникнути небезпеки для життя і здоров'я.

У статті 28 Закону йдеться, що оператори з розмінування, які беруть участь у здійсненні діяльності у цій галузі, можуть у співпраці з Національним бюро з розмінування здійснювати таку діяльність у галузі розмінування. Зокрема, проводити навчання по боротьбі з ризиками, пов'язаними з вибуховими речовинами. Надати інформацію (гласність) про незастосування вибухових речовин. Тобто, можна говорити про прийняття концептуальних законодавчих актів, а нюанси їх введення можна віднести до великої кількості заходів, що регулюють формування певних сфер, зокрема, культури мінної безпеки.

Протягом останніх кількох років громада, що займається розмінуванням, зробила значні кроки для професіоналізації щодо небезпек, пов'язаних із процесом розпізнавання мін (IMN) та вибухонебезпечних залишків війни (VWW). Центральним елементом цього проце-

су є розробка міжнародних стандартів для IMS, які будуть впроваджені ЮНІСЕФ в рамках стандартів ISPM, які будуть спрямовані в UNMAS. У 2003 році ЮНІСЕФ розробив стандарт IMN, який був офіційно прийнятий як стандарт IMS у 2004 році. IMAS07.31: Сертифікація організації та проведення заходів з інформування про мінну небезпеку; IMAS07.41: Моніторинг програм і проектів з інформування про мінну небезпеку; IMAS08.50: оцінка збору даних і потреб в процесі інформування про мінну небезпеку; IMAS12.10: планування програм і проектів в області інформування про мінну небезпеку; IMAS12.20: планування програм і проектів в області інформування про мінну небезпеку; IMAS14.20: оцінка програм і проектів в області інформування.

У документі [7] підвищення обізнаності про міни та попередження вибухів (IMN) відноситься до дій, спрямованих на зниження ризику загибелі людей та шкоди від мін та вибухових речовин (включаючи позаштатні ситуації без вибухів), підвищення обізнаності та заохочення безпечних дій. Ці заходи включають обмін інформацією з громадами в районах підвищеного ризику, поширення ідей та сигналів про культуру безпеки серед цільових груп, а також підтримку місцевих громад в управлінні ризиками та участі в протимінній діяльності.

Необхідно заохочувати IMN до того, щоб чоловіки, жінки та діти в постраждалих громадах усвідомлювали ризики, пов'язані з мінами та вибуховими речовинами, і діяли таким чином, щоб зменшити ризики для людей, майна та навколишнього середовища. Метою цієї інформації є зниження ризику до такого рівня, щоб люди могли жити в безпеці та забезпечити сприятливе середовище для економічного та соціального розвитку, яке відбувається вільно, без обмежень, накладених забрудненням навколишнього середовища.

IMN є невід'ємною частиною планування та здійснення діяльності, пов'язаної з розмінуванням. Очевидно, що це не може бути окремою подією, але, якщо це можливо, вона повинна підтримувати або поєднувати інші види діяльності, пов'язані з розмінуванням. Програми та проекти можуть здійснюватися з метою надання надзвичайної або гуманітарної допомоги, на постконфліктних перехідних етапах або в соціально-економічних цілях.

У певних надзвичайних ситуаціях, коли розмінування неможливе або ще не розпочалося,

або в країнах із залишковим забрудненням (що стає все більш типовим), ІМН є школою, тому навчальні заклади можуть керувати та контролювати ІМН незалежно від Центру розмінування.

Висновок. За результатами вивчення наукових літературних джерел з'ясувалося, що, незважаючи на дуже високу актуальність даного питання, питання формування культури безпеки гірничих робіт в науковій літературі не висвітлено. На сьогоднішній день розроблена конкретна нормативно-правова база з питання протимінної діяльності та гуманітарного розмінування, впроваджені світові стандарти протимінної безпеки, з урахуванням цього проводиться інструктаж школярів з протимінної безпеки, питання національного регулювання формування протимінної безпеки є напрямком наших подальших наукових досліджень.

Взявши до уваги наступні нормативні документи: термін «культура безпеки» закріплений в Україні тільки в сфері атомної енергетики. У деяких вищих навчальних закладах запроваджено викладання дисципліни «культура безпеки». Необхідно вдосконалити концептуальні та таксономічні підходи до цього питання, щоб розрізнити поняття «культура безпеки» та «безпека життєдіяльності» для подальшого поширення.

Список використаної літератури:

1. Березуцький В. В., Березуцька Н. Л., Богодист А. О. та ін. Безпека людини в сучасних умовах : монографія. Харків : ФОП Мезіна В. В., 2018.
2. Бегун В. В., Науменко І. М. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки) : навч. посібник : УАННП «Фенікс». Київ, 2004. 328 с.
3. ДСТУ 5058:2008. Безпека у надзвичайних ситуаціях. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення. Чинний від 2010-01-01. Вид. офіц. Київ, 2009. 14 с.
4. Іванова Т. В. Забезпечення еколого-економічної безпеки як умови сталого розвитку України : державно-управлінські аспекти. *Наукові розвідки з державного та муніципального*

управління : наук.-практ. журн. 2013. Вип. 1. С. 42–53.

5. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI. База даних «Законодавство України». ВР України. Інтернет ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
6. Кулалаєва Н. В., Михайлюк В. О. Культура безпеки людства. Монографія. Миколаїв : Видавництво Ірини Гудим, 2011. 371 с.
7. Міжнародні стандарти протимінної діяльності : інформування населення (МСПМД) (IMAS) 12.10. Інформування про мінну небезпеку та небезпеку ВЗВ. Інтернет ресурс. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/149536?download=true>
8. Моисеєнко О. Культура безопасности : актуальность, сущность и проблемы. Охрана праці (На допомогу спеціалісту з охорони праці). 2016. № 7. С. 17–31.
9. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 444. База даних «Законодавство України». ВР України. Інтернет ресурс. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/444-2013-%D0%BF>
10. Проблеми впровадження культури безпеки в Україні : аналітична доповідь. НІСД. Київ, 2012. 17 с.
11. Романів Л. В., Пішак О. В., Бойчук Р. Р. Культура безпеки, як складова базової культури особистості. *Молодий вчений : наук. журн.* 2017. № 3.1. С. 238–241.
12. Ситник Г. Безпека як категорія і функція державного управління. Вісник НАДУ. 2004. № 1. С. 350–357.
13. Тлумачний словник – мінімум української мови : уклад. Л. О. Ващенко, О.М. Єфімов. Київ : Довіра, 2000. с. 24.
14. Шароватова О. П. Культура безпеки як перспектива соціокультурного простору в умовах трансформацій інформаційного суспільства. *Трансформація соціальної педагогіки та соціальної роботи в культурі інформаційного суспільства: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю ХДАК, 7 лютого 2019 р.* : під ред. проф. А. Рижанової та ін. Харків : ХДАК, 2019. С. 108–110.

Bohdanov L. V. Features and characteristics of the concepts of "culture" and "safety" in the process of fire prevention activities

The formation of noxological (safety) thinking of a person is a strategic task of the education system in the context of the formation of its responsibility for the protection and viability of the social community. The security culture as a social phenomenon is represented in ideology, religion, science (which contains knowledge about human and social security), art, mythology, and sports. At the same time, in its embodiment, the safety of life, as a characteristic of a person and his activity, is

not the same. Safe life activity is life activity according to the safety laws (prevention, minimization, overcoming, and elimination of the consequences of harmful and dangerous factors). The culture of personal safety includes several additional components – it is both motivation and the experience of self-improvement of readiness for safe life activities.

In Ukraine, the concept of safety culture began to be systematically implemented at domestic nuclear power plants, and air transport enterprises and supported by other industries, but insufficient attention was paid to the issue of safety culture in the field of its wide cultivation, education, and training.

Local public administrations, in cooperation with local governments, central executive bodies, government agencies, and the National Bureau of Mine Action, are legally obliged to inform residents of the possible threat posed by explosives and of the measures to be taken to prevent danger to life and health.

Mine action operators who conduct activities in this field with relevant mine action participants may carry out such activities in the field of demining in cooperation with the National Mine Action Company. In particular, the implementation of training to combat the risks associated with explosives, the implementation of information (propaganda) not related to explosives – the use of explosives. That is, we may be talking about the adoption of conceptual legislative acts, and the nuances of their introduction may be related to numerous measures to regulate the formation of certain areas, in particular, the culture of mining safety.

Key words: *culture; security; safety culture; mine protection; anti-mine activity; mine action safety culture.*